

UKM 04/17 Kultur

Hvorfor kultursak på Ungdommens kirkemøte 2017

Kirkemøtet skal i 2018 behandle en sak om Den norske kirkes satsing på kultur. Kirkemøtesaken handler om å finne videre veivalg for kirkens arbeid med kunst og kultur med utgangspunkt i hva som har skjedd på kulturfeltet siden kirkemøtebehandlingen i 2005 og en analyse av dagens situasjon. I den forbindelse er det ønskelig at UKM uttaler seg i saken før den behandles. Det er vesentlig for saken at barn og unges erfaringer om kirkens kultursatsning blir fremlagt for Kirkemøtet i 2018, men også deres tanker om veivalgene fremover.

Saksdokumentet og vedtaket fra Kirkemøtet i 2005 pekte klart i retning av barn og unges betydning for utviklingen av kirken som kunst- og kulturaktør. Dokumentet ga også uttrykk for vilje til å være fornyende, lyttende, inkluderende og klare til å ta ulike kunst- og kulturuttrykk i bruk. UKM utfordres derfor til å reflektere over dette på bakgrunn av at Kirkemøtet vektla følgende:

- kirken skall være en del av det allmenne kulturliv
- ungdom er viktige endringsagenter

Hva er kultur?

Hva er det første du tenker på når du hører ordet «kultur»?

- Er kultur det som er skapt av mennesket til forskjell fra natur, kunstneriske uttrykksformer eller felles verdier og holdninger i et samfunn?
- Eller tenker du på subkulturer som for eksempel 'ungdomskultur'? Da tenker vi på hvilke kulturelle uttrykk og holdninger vi finner i en bestemt gruppe. Hvilke filmer ser man, hvordan kler man seg, hvor høyt prioriterer man venner, familie, skole eller arbeid? Norsk ungdomskultur kan skille seg fra kulturen i andre grupper på mange punkter.
- Eller kanskje du tenker på samisk kultur? Samisk kultur er en del av den norske kulturen, men det er også en egen, mangfoldig kultur. I Den norske kirke har vi en egen strategiplan for samisk kirkeliv der samers mulighet for å delta i kirken ut fra egen kultur og eget språk settes i sentrum.

Kultur omfatter alt dette, men i denne saken er kultur primært brukt og forstått:

- Kirken som kulturbærer av verdier og holdninger
- Kunstneriske uttrykksformer i gudstjenesteliv og ulike kunst- og kulturarrangement i kirkelige sammenheng, men også arkitektur og utsmykning

Brobygger

Kirken skal være et møtested for alle. Det betyr at man her møtes over generasjoner og aktiviteter som ofte ellers skiller oss. Det fine med kirken som møtested, er at her kan det bygges broer mellom mennesker, måten vi er sammen på og formen vi uttrykker oss gjennom. Det kan også bygges broer mellom de som går ofte eller lite i kirken, på gudstjenesten, konsert eller annet kulturarrangement. Dette er spennende, men kan også være krevende. For et møtested er også et sted hvor tradisjon og fornyelse utfordres og ofte settes i spill mellom generasjoner. Så skal dette møtestedet være et godt og meningsfullt sted å være for alle parter, må man enten gå et lite veistykke sammen eller mot

hverandre for å finne en løsning. Slik bygger man broer mellom mennesker og slik er man en god brobygger.

Kunst og kultur i kirken er en måte hvor brobygging kan finne sted i:

- gudstjenesten ved å bruke ulike musikalske og andre kunstneriske uttrykk og la andre aktører få bidra
- korvirksomheten (barne- og ungdomskantori, Soul Children, Ten Sing, gospelkor m.m) ved å arrangere en felles konsert til kirkens høytider, men også samarbeide med andre aktører lokalsamfunnet om et felles arrangement hvor koret er med i bygdens musikaloppsetning
- en temporær kunstutstilling hvor kirkens utsmykning går i dialog med nye kunstneriske uttrykk

Kirka som kulturbærer

Religion er en viktig del av kulturen vår. Og kirken har bidratt med å forme Norges verdigrunnlag og kultur. Dette ser vi fort når vi begynner å studere høytidsdager, matvaner, kunst og lovverk, for å nevne noe. Det betyr at kultur og religion henger sammen.

Aktivitetene som drives i kirken og menigheten er viktige kulturbærere i dagens samfunn. Eksempler på dette er:

- *Budskapet om troen kommer i høy grad til uttrykk gjennom kunsten.* Gjennom kunsten utformes meningsbærende ritualer, fortellinger og metaforer. Musikken har en spesiell funksjon i forkynnelse og tilbedelse. Det samme kan sies om andre kunstarter. Forkynnelsen levendegjør tekster som generasjoner før oss har forholdt seg til, og påvirker fremdeles språk og diktning.
- *Kirkebygget* har gjennom tusen år vært et synlig uttrykk for det religiøse rommet i den enkeltes liv, og i samfunnet. Ulike former for billedkunst, som malerier, skulpturer eller installasjoner, gir inspirasjon til våre indre bilder.
- I *spenningsfeltet mellom profesjonell kunst og frivillig deltakelse* i menigheten skjer det viktig opplæring, for eksempel gjennom lokal kor- og konsertvirksomhet. Kirkerommet blir også mer og mer tatt i bruk til kulturaktiviteter av ulike slag.

Barne- og ungdomsarbeid i kirken som kulturarbeid

Barne- og ungdomsarbeid i kirken er kulturarbeid. Her er man både deltaker og skaper som amatør og med profesjonelle. Den norske kirke har derfor et nært samarbeid med en rekke barne- og ungdomsorganisasjoner på dette området. Musikk er den kunstneriske uttrykksformer som har størst nedslagsfelt i Norge, og kirken er ikke noe unntak her. Sjangerbredden er stor f.eks. innen kirkens korvirksomhet: barne- og voksenkantori, gospel- og Ten Singkor, Soul Children, tradisjonelle kirkekor osv. Dette er et verdifullt kulturarbeid, men hvem bestemmer hva som skal tilbys av tiltak: de voksne eller spør man barna og de unge om hva de ønsker seg?

Da Kirkemøtet i 2005 behandlet kulturmeldingen *Kunsten å være kirke*, ble det understreket at man skulle ta et bredt spekter av kulturuttrykk i bruk. Hvordan er det blitt lagt til rette for dette i barne- og ungdomsarbeidet? På de stedene hvor det blitt bygd nye kirkebygg, er ungdom tatt med i prosessen?

Barn og ungdom i kirkens kultursatsning

Da Den norske kirke fikk tildelt midler til kulturrådgiverstillinger over statsbudsjettet i 2009 kunne man lese: «Folkekirkenes fremtid er nært knyttet til at kirken kan fremstå som en troverdig kulturaktør og medspiller.» Hva betyr dette for kirkens barn og unge?

I dag er barn og unge i langt større grad en del av ulike miljøer i sitt lokalsamfunn enn for bare 20-30 år siden hvor skillet mellom de ulike miljøene var mye skarpere, også for kirkens barn og unge. Den oppvoksende generasjonen er også med og bestemmer i saker hvor de selv skal delta enn det som var vanlig før. Dette gir kirken en bredde i interessante impulser til sitt arbeid som barne- og ungdomsarbeidet bør bære preg av.

Dette er i tråd med hva Kirkemøtet i 2005 slo fast: kirkens kunst- og kulturarbeid skal deles med samfunnet for øvrig. Vi skal være en del av norsk kulturliv; ikke være en egen kirkelig kultursektor.

I saksdokumentet *KM 07/05 Kunsten å være kirke – Kulturmelding for Den norske kirke* fremhevet komiteen noen punkt

Ungdommens kirkemøte bør merke seg:

1. Kulturell og kunstnerisk aktivitet må være inkluderende (skape fellesrom, åpne opp for mangfold)
2. Kunst og kultur skapes nedenfra (være nær menneskets hverdag: lokalt og folkelig forankret, steden, reflektere menneskers livskamp, våge å velge marginaliserte menneskers perspektiv)
3. Kulturell og kunstnerisk aktivitet må være fornyende (media og kommunikasjonsteknologi – kunst/kultur og nye uttrykksformer som tolker endringer i menneskets liv). Det er en spenning mellom tradisjon og fornyelse. Ungdom er sensitiv for endring - endringsagenter)

Følgende vedtak i KM-sak fra 2005 om kultur angår barn/unge:

Vedtakene understreket blant annet at kirken skulle være en offensiv kulturbærer som tar et bredt spekter at kunstformer og medier i bruk. Den konstaterte at den profesjonelle og amatørbaserte kulturutfoldelsen beriket hverandre. Kirkemøtet var videre glad for arbeidet i Den kulturelle skolesekken og oppfordret landets menigheter til å arbeide frem prosjekter som kunne oppfylle kirkens intensjon om å være en kulturbærer. Kirkemøtet vedtok også spesifikke tiltak for barn og unge. Disse er:

Vedtak 4: Kultur som innvevd perspektiv i arbeidet «ung i kirken»

«I de strategiske satsingene for Den norske kirke 2005–2008 er det innvevd et kulturperspektiv. Kulturmeldingens utfordringer må derfor få prege trosopplæring, gudstjenesteliv, diakoni og «Ung i kirken». Omvendt må erfaringene fra disse områdene være med å forme kirkens arbeid i forhold til kunst og kultur.»

Den norske kirkes identitet og oppdrag

Uttalelsen fra Kirkemøtet 2005 har et kulturperspektiv som slår fast at:

- a. kirken ikke bare skal bruke kultur, men at kirken *er* kultur.
- b. kirkens misjon skal preges av *vilje* til å lytte og til å *møte* alle mennesker og kulturer med respekt
- c. *Kirken vil la seg utfordre av ulike kunst- og kulturuttrykk*, og er beredt til å fornye sine trosuttrykk i møte med samtidens kultur

Vedtak 5: *Barn og unge er både skapere og brukere av kultur og derfor viktig for kirken. Være fornyende i gudstjeneste- og menighetsliv*

«Barn og unge må slippes til og bli ivaretatt både som skapere og brukere av kultur. Kirkemøtet presiserer at barns og unges kulturelle uttrykksformer er en verdifull del av kirkens kultur. Kirkemøtet utfordrer *alle som har ansvar for gudstjenester og andre kirkelige samlinger* til å være åpne og reflekterte i møte med unges kunst- og kulturuttrykk, som ofte står i kontrast og opposisjon til det etablerte og slik virker fornyende.»

Vedtak 14: *Ungdomsaspektet i kirkemusikkutdanningen må styrkes, ivaretas og kvalitetssikres*

«Kirkemøtet ber om at ungdomsaspektet i kirkemusikkutdanningen styrkes, ivaretas og kvalitetssikres, og at kunst- og kulturaspektet i utdanningen til kirkelige stillinger som berører ungdom styrkes, ivaretas og kvalitetssikres.» ¹

Utfordringsspørsmål til komiteen

Bruk KM-komitemerkene og KM-vedtak 4, 5 og 14 som utgangspunkt til å svare på spørsmålene.

- Er målene fra KM vedtakene noe som gjenspeiles i praksis i menighetene?
- Hva er erfaringene?
- Hvordan kan man gjøre det bedre?
- Hvordan kan kirkens arbeid bygge broer til barne- og ungdomskulturen?
- Hvordan kan det bygges broer mellom kirkens kjerneaktiviteter og kulturtiltak?
- Pek på videre veivalg for kunst og kultur i Den norske Kirke der barn og unge spiller en viktig rolle.

¹ Se også sak UKM 04/16 Reformatorer i dag der rekruttering til kirkemusikk omtales:
<https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/ungdommens-kirkemote/saksdokumenter-og-vedtak/ungdommens-kyrkjemote-2016/>